

8. Спеціальна фізична підготовка : навч. посіб. [В. Бондаренко, С. Решко, В. Дідковський та ін.] ; за заг. ред. В. Чернея, Р. Сербіна. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОРМ Кандиба Т.П., 2021. 341 с.
9. Хасанов М.Х., Матвієнко М.І., Масенко Л.В. Боротьба самбо та засоби спортивної підготовки єдиноборств в особливостях спеціальної фізичної підготовки студентів в процесі освоєння навчальної дисципліни «Основи самозахисту». *Scientific Collection «InterConf»*, (43): 2nd International Scientific and Practical Conference «Global and Regional Aspects of Sustainable Development» (February 26-28, 2021). Copenhagen, Denmark: Berlitz Forlag, 2021. С. 706-711.
10. Ускова С. М., Прус Н. М., Кривенда В. С. Погляди на особливості розробки навчальних матеріалів для занять силовою гімнастикою для студентів технічних спеціальностей. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2022. Випуск 1 (145) 22. С. 116-120.
11. Хасанов М.Х. Матвієнко М.І. Психологічна підготовка як компонент оволодіння студентами закладів вищої освіти основами самозахисту. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2021. Випуск 2 (130) 21. С. 122-126. DOI 10.31392/NPU-nc.Series15.2021.2(130).27

References

1. Didkovskiy V. Matvienko M. (2021). Special physical training as a component of student youth mastering the basics of self-defense. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University*, 3K (131) 21, 119-123. DOI 10.31392/NPU-nc.series 5.2021.3K(131).28
2. Devalier F., Mikael Gandill (2018). *Anatomy of Battle* [trans. with English M. Nizheradze]. M.: RIPOL classic. 144.
3. Kuzenkov O.V., Matvienko M.I. & Masenko L.V. (2021). Aspects of the peculiarities of mastering the techniques of measures of physical influence in the process of special physical training of students during the study of the discipline "Fundamentals of self-defense". *Scientific Collection «InterConf»*, (46): with the Proceedings of the 1 st International Scientific and Practical Conference «Current Issues and Prospects for the Development of Scientific Research» (March 19-20, 2021). Orléans, France: Epi, 132-139. DOI 10.51582/interconf.19-20.03.2021
4. Matvienko M.I., Khasanov M.Kh. (2021) Views on the conditions and content of the program of physical training of students of higher education institutions in the process of studying the discipline "Fundamentals of self-defense". *Scientific Collection «InterConf»*, (42): with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Theory and Practice of Science: Key Aspects» (February 19-20, 2021). Rome, Italy: Dana, 377-384. DOI 10.51582/interconf.19-20.02.2021
5. Matvienko M.I. (2021). Views on the legal training of students of higher education institutions in the process of studying the discipline "Fundamentals of self-defense". *Collection of scientific papers «SCIENTIA» I International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «The process and dynamics of the scientific path»*, held on February 26, 2021 Scientific Publishing Center «InterConf» Vol. 2 Athens, 2021, 65-69. DOI 10.36074/scientia-26.02.2021
6. Omelchuk O.V., Matvienko M.I. & Masenko L.V. (2021). Views on safety in the process of special physical training in the development of the discipline "Fundamentals of Self-Defense" by students of higher education. *Scientific Collection «InterConf»*, (44): with the Proceedings of the 8 th International Scientific and Practical Conference «Scientific Research in XXI Century» (March 6-8, 2021). Ottawa, Canada: Methuen Publishing House, 211-218.
7. Reshko S.M., Matvienko M.I. & Masenko L.V. (2021). Consideration of the general characteristics of measures of physical influence in the process of special physical training of students during the study of the discipline "Fundamentals of self-defense". *Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»* with Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference (Vol. 3), Publishing House & European Scientific Platform, 113–115. DOI 10.36074/logos-19.03.2021.v3.32
8. Bondarenko V., Reshko S., Didkovsky V. and oth. (2021). Special physical training textbook. Kyiv: Nat. acad. internal Affairs, FOP Kandyba TP, 341.
9. Khasanov M.Kh. Matvienko M.I. & Masenko L.V. (2021). Sambo wrestling and means of martial arts training in the features of special physical training of students in the process of mastering the discipline "Fundamentals of self-defense". *Scientific Collection «InterConf»*, (43): with the Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «Global and Regional Aspects of Sustainable Development» Copenhagen, Denmark: Berlitz Forlag, 706-711.
10. Uskova S.M., Prus N.M. & Kryvenda V.S. (2022). Views on the peculiarities of the development of the educational materials for strength gymnastics for the students of technical specialties. *Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University*, Issue 1 (145) 22, 116-120.
11. Khasanov M.Kh., Matvienko M. I. (2021) Psychological training as a component of mastering the basics of self-defense by the higher education institutions students. *Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University*, 2 (123) 21, 122-126. DOI 10.31392/NPU-nc.Series15.2021.2(130).27

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3K(147).27
УДК 378

Дутчак Ю.В.

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту
Хмельницького національного університету, м. Хмельницький

ORCID: 0000-0003-0537-2316

Сущенко Л.П.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри фізичної реабілітації
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ
ORCID: 0000-0002-2461-3739

Денисова Л.В.

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри кіберспорту та інформаційних технологій
Національного університету фізичного виховання і спорту України, м. Київ
ORCID: 0000-0002-7045-9912

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто сучасні підходи до забезпечення якості фізкультурної освіти. Автори акцентують увагу на тому, що якісна вища освіта є головним чинником успіху, а науково-педагогічний працівник закладу вищої освіти є одночасно і об'єктом, і провідником позитивних змін у навчанні майбутніх фахівців фізкультурного-спортивного профілю. Забезпечення якості вищої фізкультурної освіти характеризує: гнучкість, адаптивність, модульність, економічна ефективність, орієнтація на споживача та врахування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Охарактеризовані принципи Європейської системи забезпечення якості освіти, які базуються на європейських стандартах і рекомендаціях (ESG). Відзначено, що в умовах сьогодення однією із найважливіших умов інноваційного розвитку українського суспільства є реалізація комплексу інструментів систем внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої освіти відповідно до стандартів і рекомендацій Європейського простору вищої освіти, як основи для інтеграції національної системи забезпечення якості вищої освіти в європейську систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти. Автори статті наголошують на тому, що формування конкурентоздатного фіхівця фізкультурно-спортивного профілю неможливе без якісної фізкультурної освіти. Розкрито чинники, які сприяють підвищенню ефективності системи забезпечення якості вищої освіти. Виокремлено етапи забезпечення якості освіти на підставі нормативних документів Європейського центру з розвитку професійної освіти. У трактуванні авторів статті забезпечення якості фізкультурної освіти, є сукупністю процедур і діяльності, що мають за мету гарантування та покращення ефективності надання освітніх послуг, які передбачають формування спеціальних компетентностей, навчання фізичних вправ, розвиток фізичних здібностей та виховання морально-вольових якостей особистості, які формуватимуть особистісний та професійний розвиток фахівця фізкультурно-спортивного профілю, що відповідають вимогам держави та зацікавлених сторін (стейкхолдерів).

Ключові слова: забезпечення якості, вища фізкультурна освіта, надання освітніх послуг, стейкхолдери.

Dutchak Yu., Sushchenko L., Denisova L. Present-day aspects of quality assurance for physical-culture education in Ukraine. The article deals with modern approaches to assurance of physical-culture education. The authors focus on the fact that quality higher education is a chief factor of success with teaching personnel of an establishment of higher education being at the same time an object and conductor of positive changes in training of future specialists of physical-culture and sports profile. Quality assurance for physical-culture education characterizes flexibility, adaptivity, modularity, economic efficiency, orientation on consumer, and taking into account information and communication technologies. The principles of European system of education quality assurance, which are based on European standards and recommendations (ESG) have been characterized. It has been noted that under present-day conditions, one of the most important conditions for innovation development of Ukrainian society is realization of a complex of tool of the system of internal and external higher education quality assurance in accordance with the standards and recommendations of European higher education area as a basis for integration of national system of higher education quality assurance into the European system of academic performance assessment in higher education. The authors emphasize that formation of a competitive specialist of physical-culture and sports profile is impossible without quality physical-culture education. Factors that promote increased efficiency of the system of higher education quality assurance have been revealed. Stages of education quality assurance have been singled out on the basis of regulatory documents of European Center for professional education development. The authors interpret quality assurance for physical-culture education as a totality of procedures and activities the aim of which is to assure and improve effectiveness of educational services, which envisage formation of special competences, teaching physical exercises, development of physical capabilities and fostering personal moral and

willpower qualities that will form personal and professional development of a specialist of physical-culture and sports profile, which meet the requirement of state and parties interested (stakeholders).

Key words: *quality assurance, higher physical-culture education, educational services, stakeholders.*

Постановка проблеми. Одним з національних пріоритетів та передумов національної безпеки є якість вищої освіти. Парадигма вищої освіти XXI століття передбачає вдосконалення фахової підготовки у поєднанні з особистісним розвитком кожного майбутнього фахівця. Запит держави на забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фізкультурних фахівців обумовлюється необхідністю реалізації концепції якості життя. Якість життя є невід'ємною від сутності людини та її поведінки категорією. Основною складовою якості життя є фізичне здоров'я особистості та найближчого його оточення.

Запит держави на забезпечення якості вищої фізкультурної освіти обумовлюється необхідністю формування у майбутнього фахівця компетентностей, що забезпечуватимуть здатність до креативного осмислення результатів своєї професійної діяльності, спроможність розвивати інноваційні процеси у закладах загальної середньої освіти й закладах вищої освіти задля гармонійного розвитку особистості та формування здорового способу життя у молодіжному середовищі, що суттєво впливає на якість життя кожного українця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В публікаціях вітчизняних та зарубіжних науковців розглядалися різні питання забезпечення якості фізкультурної вищої освіти. Науковці В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень та ін. зосереджують свою увагу на філософських аспектах освіти; О. В. Васюк, Н. М. Дем'яненко, Н. М. Рідей та ін. значну увагу приділяють теоретичним і методичним засадам професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти; Н. О. Белікова, Є. Н. Приступа, О. В. Тимошенко та ін. вказують, що головною метою освітньої політики в напрямі модернізації вищої фізкультурної освіти полягає в забезпеченні якості, фундаментальності, престижності, відповідності актуальним і перспективним потребам особистості та суспільства щодо інноваційного оновлення освітньої галузі в цілому й науково обґрунтованих змін змісту, форм і методів навчання майбутніх фізкультурних кадрів у закладах вищої освіти.

Забезпечення якості вищої освіти загалом, так і фізкультурної, зокрема, як зазначає О. В. Тимошенко, передбачає «проекування навчально-виховної системи, складання навчально-програмної документації, кваліфікаційних характеристик, навчальних планів, програм і підручників; наукову організацію педагогічної праці професорсько-викладацького складу; управління науково-дослідною роботою тощо» [4, с. 9]. Нам імпонує ця думка вченого.

Зарубіжні науковці L. Harvey та D. Green здійснили ретроспективний аналіз забезпечення якості вищої освіти, вказавши, що в минулому питання якості не було важливим, воно базувалося на довірі суспільства до освітніх інституцій і сприймалось як належне; L. Harvey і D. Green виділяють п'ять складових якості вищої освіти: винятковість, досконалість або послідовність, придатність до цілі, цінність за гроші, здатність до трансформаційності; S. Dubovicki та I. Vanjari, відзначають, що забезпечення якості університетської освіти має бути однією з найважливіших постійних цілей, а не одноразова подія.

Мета статі полягає в аналізі сучасних аспектів забезпечення якості вищої фізкультурної освіти.

Методи дослідження: аналіз, синтез та узагальнення даних наукових та інформаційних джерел та літератури.

Результати дослідження. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, що є чинною, вказує, що підвищення якісного рівня освіти має бути спрямовано на забезпечення економічного зростання держави та розв'язання соціальних проблем суспільства, дальше навчання і розвиток особистості. Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства.

У сучасний період національна освіта в Україні є головним стратегічним чинником соціально-економічного, інтелектуального і духовного розвитку суспільства, а також вирішальним чинником його виживання та безпеки. Нарощування інтелектуального потенціалу українського суспільства має стати, на думку Г. І. Калінічевої, «вирішальним чинником підвищення конкурентоспроможності національної економіки та забезпечення національного добробуту держави і громадян, запорукою економічної та суспільно-політичної модернізації країни, вагомою складовою національної безпеки, а також сприяти суспільному прогресу, соціальній рівновазі та розвитку знаннєвої, освітньо орієнтованої особистості» [2, с.148].

Європейська система забезпечення якості освіти, що базується на європейських стандартах і рекомендаціях (ESG), як відзначає М. З. Згуровський, ґрунтуються на наступних основних принципах:

1) зацікавленість студентів і роботодавців, а також суспільства в цілому у високій якості

вищої освіти;

2) ключова важливість автономії закладів і установ, збалансована усвідомленням того, що автономія несе з собою дуже серйозну відповідальність;

3) система зовнішнього забезпечення якості повинна відповідати своїй меті і не ускладнювати роботу навчальних закладів більше, ніж це необхідно для виконання цієї системою своїх завдань [1].

Характеризуючи процеси вищої освіти в Україні, С. О. Сисоєва акцентує увагу на тому, що «одним з ключових завдань модернізації вищої освіти є забезпечення її якості, побудова ефективної освітньої системи вищих навчальних закладів з дієвою економікою та управлінням, яка відповідає як запитам сучасного життя, потребам розвитку країни, суспільства, держави, так і потребам і інтересам особистості» [3, с. 41].

Слушною є думка науковців, очолювана А. В. Василюком, стосовно чинників, що є умовами ефективності системи забезпечення якості вищої освіти. В подальшому науковці виокремлюють такі чинники:

1. Ставлення до вищої освіти як найвищої цінності, запоруки суспільного прогресу, національної безпеки, конкурентоспроможності держави, вишів, окремої особистості.

2. Належне фінансування закладів вищої освіти, гідна оплата праці науково-педагогічних працівників, які реалізують освітньовиховні цілі та забезпечують якість викладання.

3. Просвітницька діяльність ЗВО, постійне інформування здобувачів, громадськості, працевластуваних, інших зацікавлених сторін про власну стратегію забезпечення якості, спільні завдання і заходи щодо підвищення ефективності освітнього процесу.

4. Пропагування академічної доброчесності, нетерпимість до будь-яких форм її порушення (копіювання, плагіат, фальсифікація), практичне впровадження загальнонаціональної системи антиплагіату та покарання за різні прояви академічної недоброчесності (держслужбовців і чиновників усіх рангів, керівників ЗВО, викладачів, науковців, здобувачів вищої освіти).

5. Особистісна відповідальність стейкхолдерів за результати освітньої діяльності (учіння, викладання, організацію професійнопрактичної підготовки, ухвалення управлінських рішень).

6. Постійний моніторинг ефективності систем зовнішнього і внутрішнього забезпечення якості вищої освіти з боку держави, суспільства, громадських організацій, незалежних агенцій.

7. Прозорість механізмів і заходів щодо забезпечення якості вищої освіти, відкритий доступ до інформації про діяльність відповідних органів управління, закладів вищої освіти, наукових установ, пов'язану із удосконаленням систем зовнішнього і внутрішнього забезпечення якості [5, с. 15].

Особливої уваги для підвищення якості надання освітніх послуг, заслугове застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх педагогічних фахівців фізкультурного спрямування з врахуванням реалій сучасного інформаційного суспільства. Запровадження інформаційних технологій у вищу школу фізкультурного профілю, як відзначають W. Dufour, W. Laporte, забезпечить підготовку фахівців нової формації з фундаментальними, професійно орієнтованими знаннями [6, с. 14].

Вважаємо, що цикл забезпечення якості містить чотири окремі етапи: планування, впровадження, оцінювання та перегляд (рис. 1).

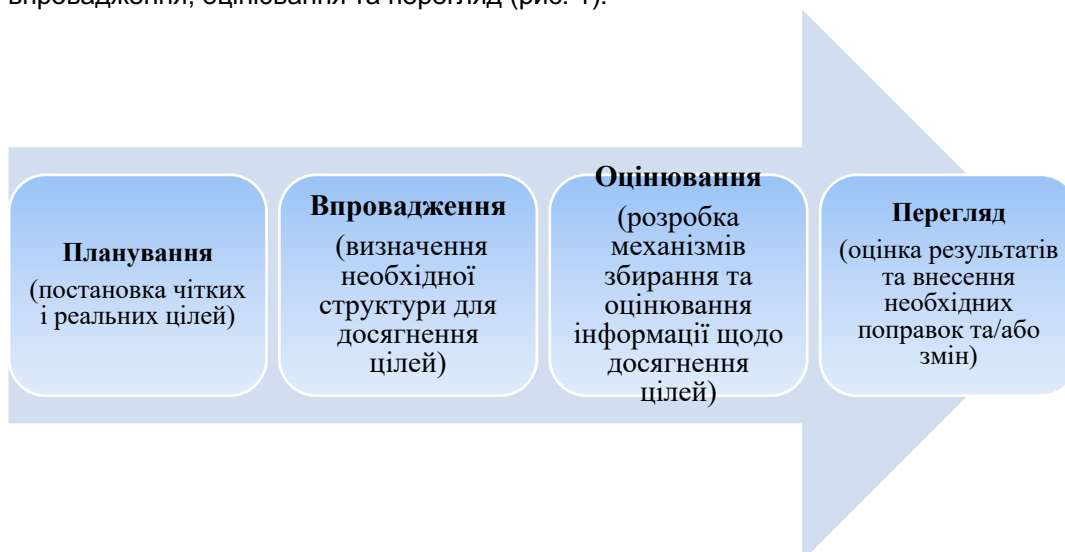

Рис. 1. Цикл забезпечення якості.

Європейський центр з розвитку професійної освіти (CEDEFOP) розглядає забезпечення якості як види діяльності, що включають планування, впровадження, оцінювання, звітування та покращення якості, які здійснюються, щоб гарантувати, що уся освіта та навчання (зміст програм, навчальні плани, результати оцінювання та підтвердження результатів навчання тощо) відповідають вимогам якості, яких очікують зацікавлені сторони [7].

Висновки. Забезпечення якості фізкультурної освіти є пріоритетним напрямом модернізації вищої освіти держави, що передбачає реформування освітньої політики України та має чітко окреслену нормативно-правову базу. Забезпечення якості фізкультурної освіти, є сукупністю процедур і діяльності, що мають за мету гарантування та покращення ефективності надання освітніх послуг, які передбачають формування спеціальних компетентностей, навчання фізичних вправ, розвиток фізичних здібностей та виховання морально-вольових якостей особистості, які формуватимуть особистісний та професійний розвиток фахівця фізкультурно-спортивного профілю, що відповідають вимогам держави та зацікавлених сторін (стейкхолдерів).

Перспективи подальших розвідок полягають у компаративному аналізі особливостей забезпечення якості вищої фізкультурної освіти у зарубіжних країнах.

Список використаних джерел

1. Згуровський М.З. Болонський процес – структурна реформа вищої освіти на Європейському просторі. URL : <http://www.ntukpi.kiev.ua>.
2. Калінічева Г. Вища освіта України в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Українознавчий альманах*. 2014. Вип. 17. С. 146–149.
3. Сисоева С.О. Освітні реформи: освітологічний контекст. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. № 3. С. 36–45.
4. Тимошенко О.В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2009. 38 с.
5. Якість вищої освіти: теорія і практика : навчально-методичний посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк та ін.; НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ-Ніжин : видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.
6. Dufour W., Laporte W. Physical Education in the European Union in a harmonisation process in EUPEA. *News letter*. 1999. № 4. P. 14.
7. Glossary of quality in education and training, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2011. URL : <http://libserver.cedefop.europa.eu/> (date of application : 16.01.2022).

Reference

1. Zgurovskiy M. Z. Bolonskiy protses – strukturna reforma vyshchoi osvity na Yevropeiskomu proctori [The Bologna process – structural reformation of higher education in European area]. Retrieved from: <http://www.ntukpi.kiev.ua>. (date of application : 23.01.2022) [in Ukrainian].
2. Kalinicheva H. (2014). Vyshcha osvita Ukrainy v konteksti suchasnykh tsyvilizatsiinykh zmin [Higher education of Ukraine in the context of contemporary civilization changes]. *Ukrainoznavchyi almanakh – Ukraine studies literary miscelany*, 17, 146-149 [in Ukrainian].
3. Sysoieva C. O. (2013). Osvitni reformy: osvitolohichniy kontekst [Educational reforms: education-discourse context]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyu systemamy – Theory and practice of social systems management*, 3, 36–45 [in Ukrainian].
4. Tymoshenko O. V. (2009). Teoretyko-metodychni zasady optymizatsii profesiinoi pidhotovky vchyteliv fizychnoi kultury u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Theoretic and methodological basis of professional training optimization of teachers of physical culture in higher educational establishments]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
5. A. Vasyliuk, M. Dei, V. Bazeliuk (2019). Yakist vyshchoi osvity: teoriia i praktyka : navchalno-metodychnyi posibnyk [Quality of higher education: theory and practice : textbook]. University of Management of Education. Kyiv-Nizhyn [in Ukrainian].
6. Dufour W., Laporte W. (1999) Physical Education in the European Union in a harmonisation process in EUPEA. *News letter*. № 4. P.14. [in English].
7. Glossary of quality in education and training, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2011. URL : <http://libserver.cedefop.europa.eu/> (date of application : 16.01.2022) [in English].

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3K(147).28

УДК 378.147:796.323.2(043.3)

Дьоміна Ж.Г.

кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії та методики фізичного виховання
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ